

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/56/2007

BEZROBOTNI O SWOJEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, KWIECIEŃ 2007

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
28 września 2006 roku

Oficjalne statystyki GUS ukazujące w ostatnich trzech latach spadek bezrobocia w Polsce dobrze ilustrują zakres i dynamikę bezrobocia rejestrowanego¹. Natomiast nasze badania sondażowe, w których badani sami decydują, czy uznają siebie i członków swoich gospodarstw domowych za bezrobotnych, pozwalają odtworzyć pełny społeczny zakres bezrobocia, także nierejestrowanego².

Z deklaracji ankietowanych wynika, że w ciągu ostatnich pięciu lat w niemal co drugim gospodarstwie domowym ktoś był bezrobotny, a w chwili obecnej bezrobocie dotyka bezpośrednio co trzecią rodzinę osób objętych badaniem. Jeśli zaś chodzi o sytuację samych ankietowanych, większość z nich nigdy nie była bezrobotna, dwie piąte jednak osobiście doświadczyło bezrobocia w przeszłości lub doświadcza go teraz.

Obecnie do grona bezrobotnych zalicza siebie ponad jedna siódma badanych (15%). Społeczny zakres bezrobocia ustalony na podstawie takiego subiektywnego poczucia jest najszerszy. Mniej jest w Polsce osób, które uznając się za bezrobotne podejmują starania o pracę i są gotowe podjąć ją w najbliższym czasie (8%), a szczególnie takich, które na dodatek rejestrują się jeszcze w urzędzie pracy (6%). Dysproporcja między odsetkiem badanych uznających się za bezrobotnych a odsetkiem rzeczywiście próbujących uwolnić się od bezrobocia jest widoczna we wszystkich porównywanych grupach społeczno-demograficznych. Okazuje się ponadto, że w ostatnim roku odnotowujemy niewielki spadek bezrobocia, ale głównie wśród ludzi w wieku aktywności zawodowej, mających silną motywację do podjęcia pracy³.

W kolejnym opracowaniu staramy się opisać sytuację życiową respondentów, którzy obecnie uważają się za bezrobotnych (15%, tj. 135 osób w próbie)⁴. Interesowało nas, jak

¹ Obliczana przez GUS stopa bezrobocia jest to procentowy udział liczby zarejestrowanych w urzędach pracy bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo. Bezrobotni zarejestrowani w urzędach pracy w końcu stycznia 2004 stanowili 20,6% cywilnej ludności aktywnej zawodowo, w kolejnych styczniowych pomiarach stopa bezrobocia wynosiła: 19,4% (rok 2005), 18,0% (rok 2006) oraz 15,1% (rok 2007). Zob. strona internetowa GUS: www.stat.gov.pl

² Społeczny zakres bezrobocia odtwarzamy na podstawie deklaracji respondentów. Osoby określające się jako bezrobotne mogą nie być zaliczone do tej kategorii przez oficjalne statystyki (i odwrotnie).

³ Zob. komunikat CBOS „Społeczny zakres bezrobocia w Polsce”, marzec 2007 (oprac. B. Wciórka).

⁴ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (202) zrealizowano w dniach 2–5 marca 2007 roku na liczącej 931 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

długo nie mają pracy, czy są zarejestrowani, czy pobierają zasiłek dla bezrobotnych. Zapytaliśmy ich również o źródła utrzymania, w tym o pracę, oraz o sytuację bytową ich rodzin, a także o to, jakich konsekwencji bezrobocia doświadczają w swoim życiu osobistym i rodzinnym oraz u kogo, w jakich instytucjach znajdują oparcie. Próbowaliśmy też dowiedzieć się, ilu z nich poszukuje pracy, ilu gotowych jest podjąć ją w najbliższym czasie oraz jakie wyrzeczenia i ryzyko są w stanie ponieść, by zdobyć zatrudnienie. Sprawdzaliśmy ponadto, jakie mają kwalifikacje mogące zwiększyć ich szanse na rynku pracy.

CZAS POZOSTAWANIA BEZ PRACY

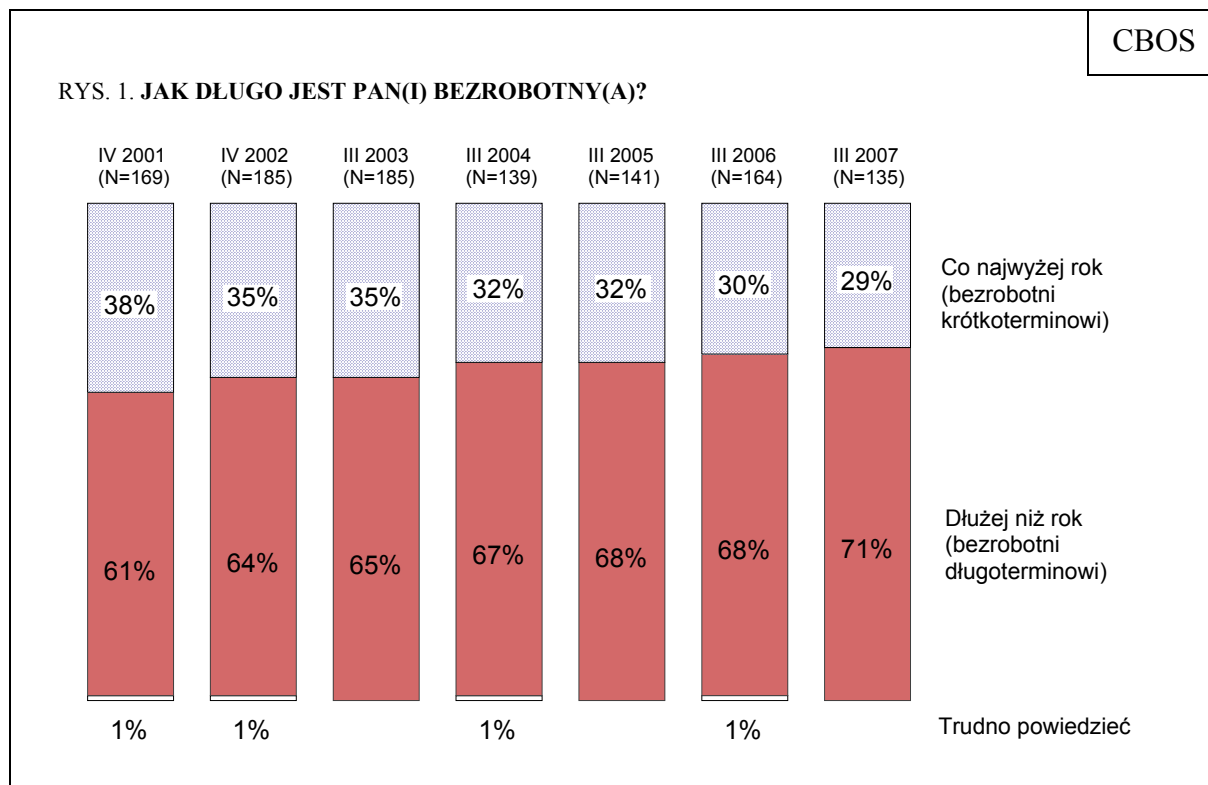
Polskie bezrobocie w coraz większym stopniu ma charakter bezrobocia długotrwałego. Wśród niemających pracy zdecydowaną większość stanowią bezrobotni długoterminowi – pozostający bez pracy dłużej niż rok. W latach 2001–2007 ich odsetek wśród wszystkich bezrobotnych wyraźnie wzrósł (z 61% do 71%).

Obecnie prawie trzy czwarte bezrobotnych pozostaje bez pracy ponad dwanaście miesięcy, w tym co czternasty (7%) nie ma zatrudnienia od ponad roku do dwóch lat, co czwarty (25%) – od ponad dwóch do pięciu lat, a niemal dwie piąte (39%, o 10 punktów więcej niż przed rokiem) jest bez pracy dłużej niż pięć lat. Krótkotrwale bezrobotni, którzy są bez pracy co najwyżej rok, stanowią 29% wszystkich bezrobotnych. Charakterystyczne, że obecnie przeważają wśród nich ludzie niemający pracy krócej niż trzy miesiące (17%, od ubiegłego roku wzrost o 12 punktów).

Warto podkreślić, że w porównaniu z ubiegłorocznym pomiarem przybyło osób zarówno najkrócej, jak i najdłużej bezrobotnych.

Tabela 1

Jak długo jest Pan(i) bezrobotny(a)?	Wskazania bezrobotnych według terminów badań						
	IV 2001 N=169	IV 2002 N=185	III 2003 N=185	III 2004 N=139	III 2005 N=141	III 2006 N=164	III 2007 N=135
	w procentach						
Krócej niż trzy miesiące	12	8	11	8	9	5	17
Od trzech miesięcy do pół roku	11	9	9	9	13	13	6
Od ponad pół roku do jednego roku	15	18	15	15	10	12	6
Od ponad roku do dwóch lat	15	19	18	17	14	16	7
Dłużej niż dwa lata	46	45	47	50	54	52	64
w tym:							
- od ponad dwóch lat do trzech lat	-	-	-	-	11	9	10
- od ponad trzech lat do czterech lat	-	-	-	-	7	7	8
- od ponad czterech do pięciu lat	-	-	-	-	9	7	7
- ponad pięć lat	-	-	-	-	27	29	39
Trudno powiedzieć	1	1	1	1	0	1	0

Porównanie cech społeczno-demograficznych respondentów pozostających bez pracy ponad rok oraz tych, którzy krócej są bezrobotni, ukazuje różnice w składzie społecznym obu tych grup. Wśród bezrobotnych długoterminowych zdecydowanie przeważają kobiety (65%), a wśród krótkoterminowych – mężczyźni (61%). Bezrobotni długoterminowi są też dużo starsi (w wieku 45 lat i więcej jest 38% z nich, a wśród krótkoterminowych – 11%), a także gorzej wykształceni (przeważają wśród nich osoby z wykształceniem co najwyżej zasadniczym zawodowym, podczas gdy wśród krótkoterminowych – z co najmniej średnim), ponadto jest wśród nich znacznie więcej gospodyń domowych (15% wobec 6%), mają też znacznie gorszą sytuację finansową (miesięczne dochody *per capita* w rodzinie nie przekraczają 300 zł u 24% bezrobotnych długoterminowych i u 9% krótkoterminowych), oraz częściej mieszkają na wsi (50% wobec 30%).

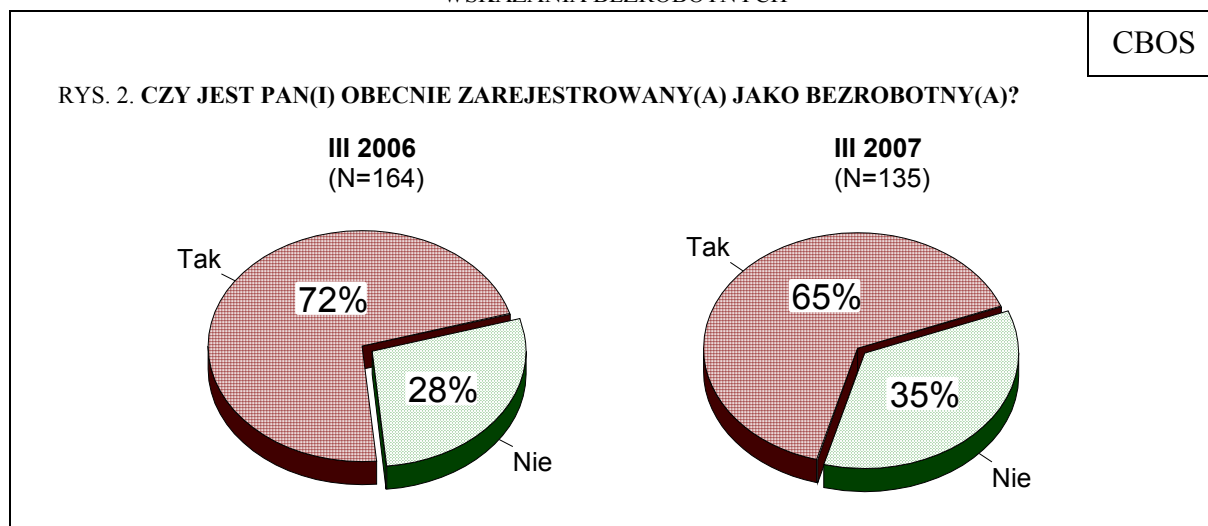
Bezrobocie długoterminowe zasługuje na szczególną uwagę, ponieważ w porównaniu z krótkoterminowym stwarza dużo większe problemy społeczne, co postaramy się ukazać w kolejnych rozdziałach tego opracowania⁵.

⁵ Zob. W. Kozek, *Bezrobocie długoterminowe*, w: *Bezrobocie jako zjawisko społeczne*, „Wymiary życia społecznego. Polska na przełomie XX i XXI wieku”, red. M. Marody, Wydawnictwo Naukowe „Scholar”, Warszawa 2002.

REJESTRACJA I ZASILEK

Z deklaracji bezrobotnych wynika, że większość z nich (65%) zarejestrowała się w urzędzie pracy. Ponad jedna trzecia (35%) nie skorzystała jednak z tej możliwości. W porównaniu z wcześniejszymi pomiarami zmalał wśród bezrobotnych odsetek osób zarejestrowanych.

WSKAZANIA BEZROBOTNYCH

Rejestracją częściej objęci są bezrobotni długoterminowi niż krótkoterminowi (76% wobec 60%). Może to wynikać z faktu, że badani pozostający bez pracy krócej niż rok to w zdecydowanej większości ludzie młodzi (35% z nich ma od 18 do 24 lat, a 37% – od 25 do 34 lat), którzy z różnych względów mogą nie chcieć formalizować swojej sytuacji, zwłaszcza że nie jest to potrzebne do uzyskania ubezpieczenia zdrowotnego.

Tabela 2

Czy jest Pan(i) obecnie zarejestrowany(a) jako bezrobotny(a)?	Wskazania bezrobotnych według terminów badań						
	IV 2001 (N=169)	IV 2002 (N=185)	III 2003 (N=185)	III 2004 (N=139)	III 2005 (N=141)	III 2006 (N=164)	III 2007 (N=135)
	w procentach						
Tak	75	78	74	70	70	72	65
Nie	25	22	26	30	30	28	35

Ponadto okazuje się, że ponad jedna ósma bezrobotnych (13%) w ogóle nie zgłosiła się do urzędu pracy w ostatnich pięciu latach. Ponad połowa (52%) zarejestrowała się tylko raz, jedna piąta (20%) – dwa razy, jedna dziewiąta (11%) – trzy do pięciu razy, a nieliczni (4%) – wielokrotnie.

Wśród bezrobotnych długoterminowych odnotowujemy więcej niż wśród krótkoterminowych takich osób, które nigdy nie rejestrowały się w urzędzie pracy (16% wobec 6%) lub uczyniły to tylko raz (57% wobec 38%). Tak więc krótkoterminowi, mimo że znacznie krócej są bezrobotni, okazują się pod tym względem znacznie bardziej aktywni.

Zasiłek pobiera obecnie co siódmy bezrobotny (14%), a więc nieco więcej niż w ostatnich dwóch latach. Korzystają z niego wyłącznie badani krótkoterminowi (47%).

WSKAZANIA BEZROBOTNYCH (N=135)

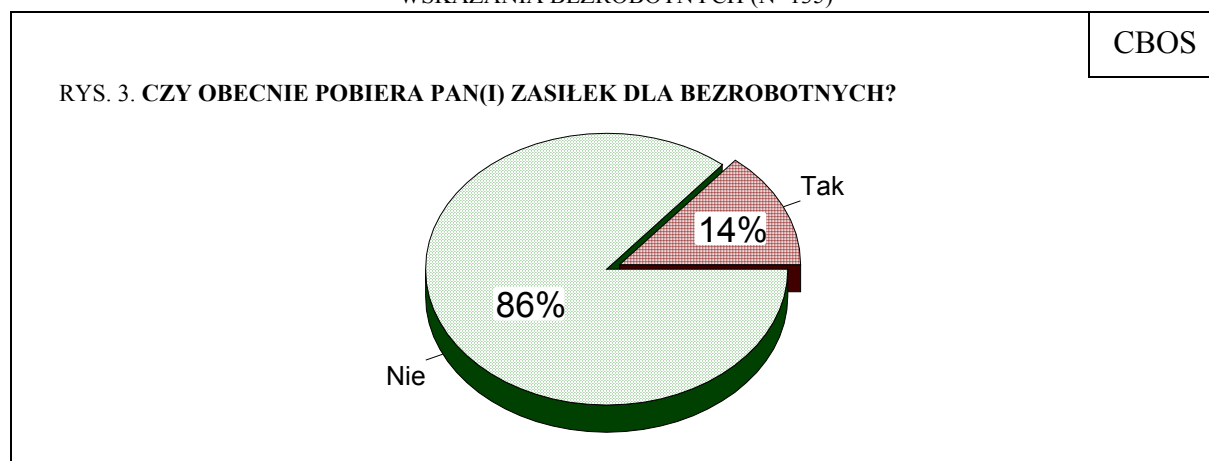

Tabela 3

Czy obecnie pobiera Pan(i) zasiłek dla bezrobotnych?	Wskazania bezrobotnych według terminów badań						
	IV 2001 (N=169)	IV 2002 (N=185)	III 2003 (N=185)	III 2004 (N=139)	III 2005 (N=141)	III 2006 (N=164)	III 2007 (N=135)
	w procentach						
Tak	14	24	12	17	8	9	14
Nie	86	76	88	83	92	91	86

ŹRÓDŁA UTRZYMANIA

Zdecydowana większość bezrobotnych (75%) przyznaje, że pozostaje głównie na utrzymaniu rodziny. Prawie co trzeci deklaruje jednak, że żyje przede wszystkim z własnej pracy, zazwyczaj dorywczej (30%) oraz – zupełnie sporadycznie – z drobnego handlu (1%) i prac stałych (1%). Co piąty (20%) wymienia takie pozazarobkowe źródła utrzymania, jak świadczenia z opieki społecznej, instytucji charytatywnych i Kościoła, a co dziewiąty (11%) – zasiłki dla bezrobotnych. Wcześniej oszczędności wykorzystuje zaledwie ośmiu na stu bezrobotnych (8%). Nieliczni (2%) przyznają, że utrzymują się z pieniędzy zdobytych niezupełnie uczciwie.

WSKAZANIA BEZROBOTNYCH (N=135)

CBOS

RYS. 4. Z CZEGO PRZEDE WSZYSTKIM UTRZYMUJE SIĘ PAN(I) OBECNIE?

Tabela 4

Z czego przede wszystkim utrzymuje się Pan(i) obecnie?	Wskazania bezrobotnych według terminów badań						
	IV '01	IV '02	III '03	III '04	III '05	III '06	III '07
	w procentach						
Pozostają na utrzymaniu członków rodziny	81	70	75	76	68	71	75
Z prac dorywczych	44	39	45	40	39	47	30
Z pomocy opieki społecznej, instytucji charytatywnych, Kościoła	12	19	12	16	17	16	20
Z zasiłku dla bezrobotnych	15	25	12	20	9	11	11
Z oszczędności	20	9	13	13	13	13	8
Z pieniędzy zdobytych niezupełnie uczciwie	3	2	2	4	3	4	2
Z prac stałych	1	2	2	5	1	1	1
Z drobnego handlu	8	5	4	6	7	7	1
Z wyprzedaży posiadanych przedmiotów	6	0	3	6	1	4	0
Trudno powiedzieć	2	1	0	2	2	1	2

Procenty nie sumują się do 100, gdyż respondenci mogli wskazać kilka źródeł utrzymania

Bezrobotni długoterminowi częściej niż krótkoterminowi pozostają głównie na utrzymaniu rodziny (79% wobec 67%) oraz korzystają ze świadczeń opieki społecznej i instytucji charytatywnych (25% wobec 8%), rzadziej natomiast utrzymują się z prac dorywczych (28% wobec 37%) oraz z oszczędności (4% wobec 19%), nie mają też zasiłku dla bezrobotnych (0% wobec 39%).

Zwraca uwagę fakt, że w porównaniu z rokiem ubiegłym zmalała (o 17 punktów procentowych) grupa bezrobotnych, którzy utrzymują się z prac dorywczych.

Odpowiedzi na inne pytanie ukazują, że obecnie jedna trzecia bezrobotnych, aby utrzymać się, wykonuje różne prace (34%), z tym jednak, że większość z nich (30%) deklaruje, iż pracuje jedynie od czasu do czasu, a zaledwie czterech na stu (4%) ma regularne zajęcia. Potwierdza się, że obecnie bezrobotni rzadziej niż rok temu pracują zarobkowo.

WSKAZANIA BEZROBOTNYCH (N=135)

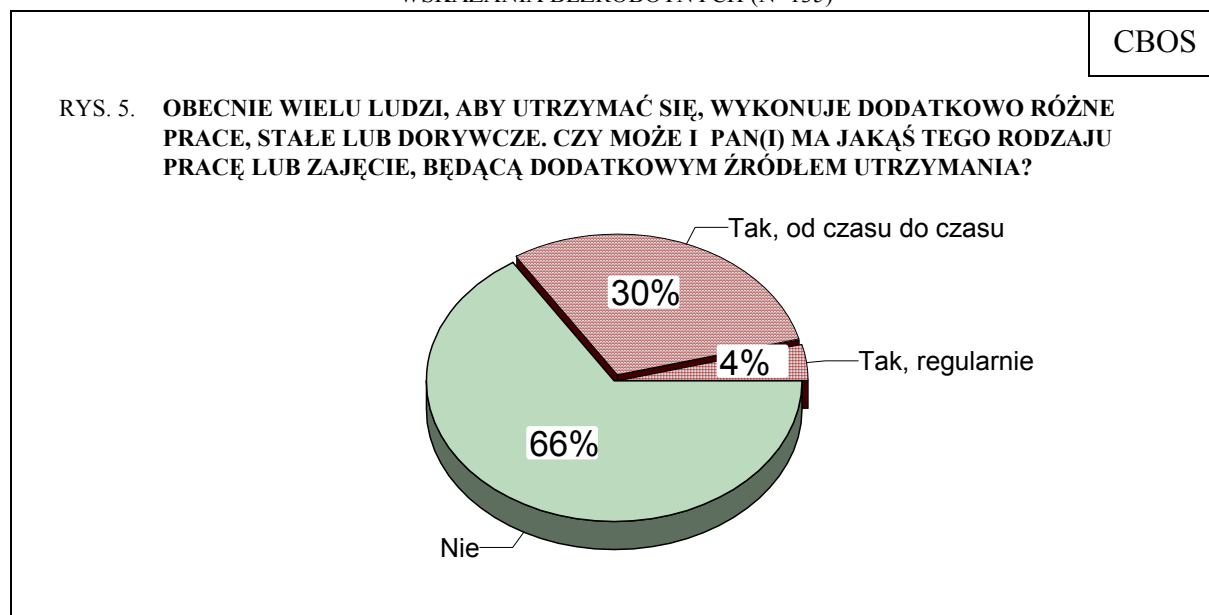

Tabela 5

Obecnie wielu ludzi, aby utrzymać się, wykonuje dodatkowo różne prace, stałe lub dorywcze. Czy może i Pan(i) ma jakąś tego rodzaju pracę lub zajęcie, będącą dodatkowym źródłem utrzymania?	Wskazania bezrobotnych według terminów badań	
	III 2006	III 2007
	w procentach	
Tak, regularnie	9	4
Tak, od czasu do czasu	38	30
Nie	53	66

Prace zarobkowe częściej podejmują bezrobotni krótkoterminowi (50%, w tym 41% od czasu do czasu i 9% regularnie) niż długoterminowi (27%, w tym odpowiednio: 25% i 2%).

KONDYCJA MATERIALNA RODZIN OSÓB BEZROBOTNYCH

Kondycja materialna gospodarstw domowych bezrobotnych jest znacznie gorsza niż gospodarstw osób mających zatrudnienie. Największa grupa bezrobotnych (43%) ocenia warunki materialne swoich gospodarstw jako złe (wśród pracujących – 12% takich wskazań). Ponadto prawie jedna piąta bezrobotnych (17%) odczuwa lęk przed biedą i bezradność, a co siódmy (14%) twierdzi, że żyje bardzo biednie (w rodzinach osób pracujących odpowiednio: 3% i 1% wskazań).

Tabela 6

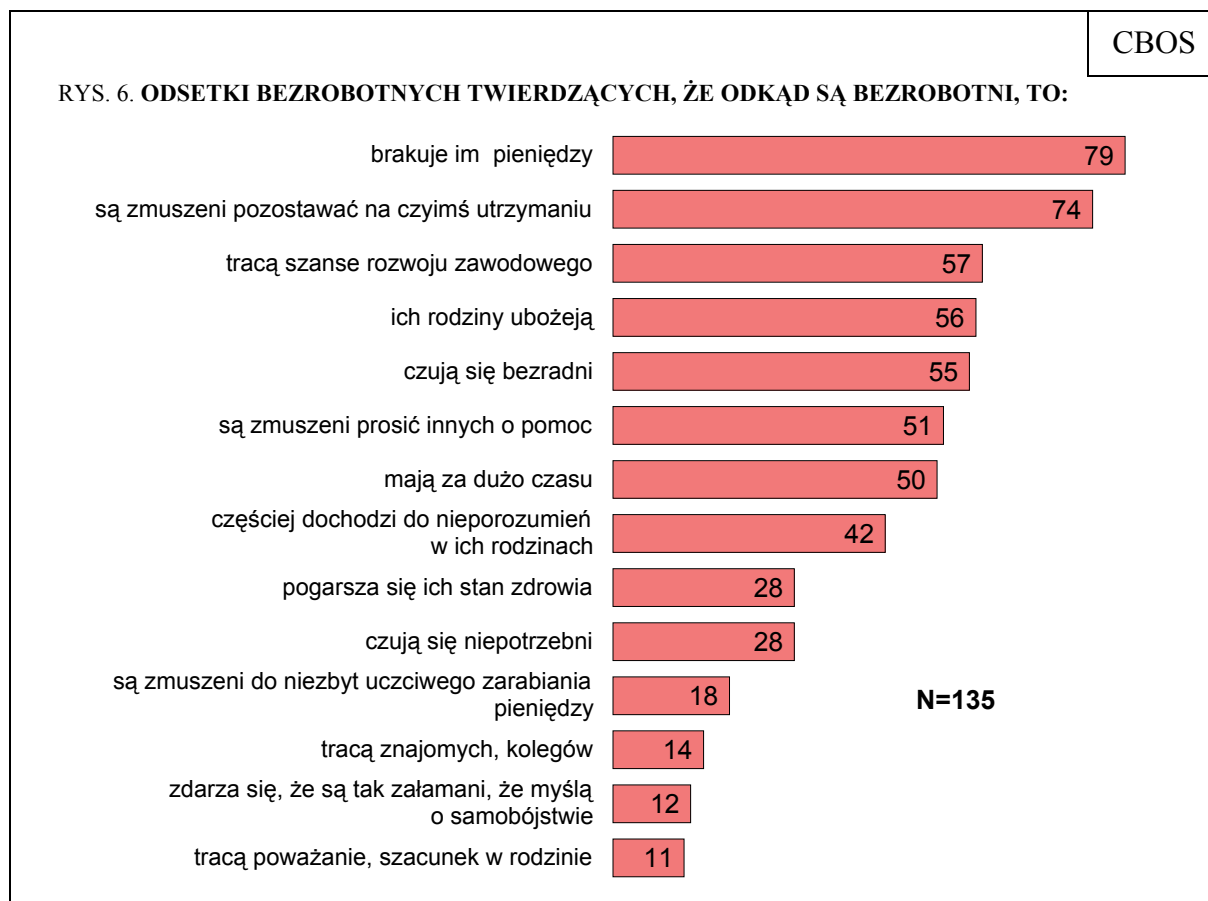
Wskaźniki sytuacji bytowej	Ogół badanych (N=931)	Pracujący (N= 421)	Bezrobotni (N=135)
	w procentach		
Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:			
- złe	23	12	43
- ani dobre, ani złe	45	46	37
- dobre	32	42	20
Które z poniższych stwierdzeń wybrał(a)by Pan(i) jako najbardziej zgodne z obecną sytuacją finansową w Pana(i) gospodarstwie domowym?			
Boję się biedy i nie wiem, jak sobie poradzę (poradzimy)	9	3	17
Obawiam się biedy, choć sądzę, że jakoś sobie poradzę (poradzimy)	35	30	38
Nie boję się biedy, choć martwię się, że moja (nasza) sytuacja materialna może się pogorszyć	33	39	30
Jestem spokojny(a), że finansowo dam (damy) sobie radę	21	28	12
Trudno powiedzieć	2	0	3
Które z wymienionych określić najlepiej charakteryzuje sposób gospodarowania pieniędzmi w Pana(i) gospodarstwie domowym?			
Żyjemy bardzo biednie – nie starcza mi (nam) nawet na podstawowe potrzeby	5	1	14
Żyjemy skromnie – musimy na co dzień bardzo oszczędnie gospodarować	28	20	35
Żyjemy średnio – starcza nam na co dzień, ale musimy oszczędzać na poważniejsze zakupy	52	61	40
Żyjemy dobrze – starcza nam na wiele bez specjalnego oszczędzania	14	17	11
Żyjemy bardzo dobrze – mogę (możemy) pozwolić sobie na pewien luksus	1	1	0

W tabeli pominięto niepracujących, którzy nie zaliczyli się do bezrobotnych (np. emerytów, gospodynie domowe, studentów)

Kondycja materialna bezrobotnych długoterminowych jest gorsza niż krótkoterminowych – częściej negatywnie oceniają swoje warunki materialne (46% wobec 37%), znacznie częściej odczuwają obawy przed biedą i bezradność (21% wobec 6%), a także częściej przyznają, że ich rodziny żyją bardzo biednie (19% wobec 4%).

KONSEKWENCJE BEZROBOCIA

Utrata zatrudnienia lub niemożność podjęcia pierwszej pracy jest doświadczeniem traumatycznym i ma poważne negatywne konsekwencje, choć trzeba przyznać, że w ostatnich sześciu latach bezrobotni coraz rzadziej odczuwają niektóre – głównie pozamaterialne – skutki bezrobocia.

Zdecydowana większość bezrobotnych przyznaje, że na skutek braku zatrudnienia doznaje deprivacji finansowych (79%) i materialnego uzależnienia (74%), a ponad połowa (56%) wskazuje na ubożenie rodziny. Towarzyszy temu poczucie bezradności (55%) oraz konieczności proszenia innych o pomoc (51%). Zdaniem wielu osób doświadczających bezrobocia powoduje ono też utratę szans rozwoju zawodowego (57%). Dramatyzm sytuacji pogłębia fakt, że wszystkie te negatywne następstwa bezrobocia współwystępują z odczuwanym przez bezrobotnych nadmiarem czasu wolnego (50% wskazań). Pozostałe konsekwencje bezrobocia odczuwane są rzadziej, niemniej jednak ponad dwie piąte bezrobotnych (42%) uważa, że sprzyja ono narastaniu rodzinnych konfliktów. Rodzi też

poczucie, że jest się niepotrzebnym (28%) oraz negatywnie wpływa na stan zdrowia (28%). Znacznie rzadziej bezrobotni przyznają, że sytuacja zmusza ich do niezbyt uczciwego zarabiania pieniędzy (18%), powoduje utratę kolegów i znajomych (14%), szacunku w rodzinie (11%) oraz doprowadza do załamania i myśli samobójczych (12%).

Bezrobotni długoterminowi znacznie silniej niż krótkoterminowi doświadczają większości negatywnych konsekwencji bezrobocia. Przede wszystkim znacznie częściej odczuwają brak pieniędzy (84% wobec 67%), materialne uzależnienie (77% wobec 66%), poczucie bezradności (61% wobec 41%), konieczność proszenia o pomoc (54% wobec 41%), a także pogorszenie stanu zdrowia (31% wobec 21%), utratę znajomych (17% wobec 8%) oraz załamanie psychiczne (14% wobec 7%). Natomiast bezrobotni krótkoterminowi częściej skarżą się na nadmiar czasu (58% wobec 46%) oraz konieczność zarabiania pieniędzy w sposób niezbyt uczciwy (24% wobec 15%) i utratę szacunku w rodzinie (18% wobec 8%).

Tabela 7

Czy, odkąd jest Pan(i) bezrobotny(a), to:	Odpowiedzi twierdzące bezrobotnych według terminów badań					
	IV '01	III '03	III '04	III '05	III '06	III '07
	w procentach					
- brakuje Panu(i) pieniędzy	69	90	90	82	84	79
- jest Pan(i) zmuszony(a) pozostawać na czyimś utrzymaniu	79	81	85	79	78	74
- traci Pan(i) szanse rozwoju zawodowego	72	77	74	66	63	57
- Pana(i) rodzina ubożeje	79	71	74	59	57	56
- czuje się Pan(i) bezradny(a)	56	66	71	49	60	55
- jest Pan(i) zmuszony(a) prosić innych o pomoc	48	60	63	60	62	51
- ma Pan(i) za dużo czasu	59	59	68	63	60	50
- częściej dochodzi do nieporozumień w Pana(i) rodzinie	-	36	43	31	45	42
- pogarsza się Pana(i) stan zdrowia	-	42	44	36	36	28
- czuje się Pan(i) niepotrzebny(a)	41	41	43	26	33	28
- jest Pan(i) zmuszony(a) do niezbyt uczciwego zarabiania pieniędzy	21	22	22	20	19	18
- traci Pan(i) znajomych, kolegów	19	27	15	15	23	14
- zdarza się Panu(i) być tak załamanym(a), że myśli Pan(i) o samobójstwie	-	-	-	17	20	12
- traci Pan(i) poważanie, szacunek w rodzinie	14	17	14	13	20	11

Z naszych badań wynika, że bezrobotni coraz rzadziej dostrzegają różne negatywne konsekwencje bezrobocia. Z dłuższej perspektywy czasowej widać, że coraz mniej bezrobotnych wskazuje na utratę szans rozwoju zawodowego (w latach 2001–2007 spadek wskazań z 72% do 57%), ubożenie rodziny (odpowiednio z 79% do 56%), poczucie, że jest

się niepotrzebnym (z 41% do 28%) oraz na pogorszenie stanu zdrowia (w latach 2003–2007 spadek wskazań z 42% do 28%). W porównaniu z rokiem ubiegłym rzadziej skarżą się na nadmiar czasu wolnego, konieczność proszenia o pomoc, utratę znajomych oraz szacunku w rodzinie, a także na załamanie psychiczne i myśli samobójcze.

OPARCIE SPOŁECZNE

Z deklaracji bezrobotnych wynika, że w ich sytuacji życiowej oparcie zapewnia im głównie rodzina (87%). Zdecydowana większość (73%) znajduje je także u przyjaciół, kolegów, znajomych. Prawie połowa bezrobotnych (45%) może też liczyć na środowisko sąsiedzkie. Rzadziej zapewniają im wsparcie parafie i kościelne organizacje charytatywne (30%)⁶, instytucje opieki społecznej (28%) oraz urzędy pracy, biura pośrednictwa (24%).

Rodzina niezmiennie zapewnia bezrobotnym zarówno pomoc finansową (46%), jak i wsparcie emocjonalne, tzn. życzliwość, radę (41%). Zaledwie pięciu na stu bezrobotnych (5%) spotyka się z obojętnością rodziny, a sześciu na stu (6%) – z niechęcią.

Bezrobotni długoterminowi częściej niż krótkoterminowi uzyskują od rodziny wsparcie finansowe (51% wobec 35%), ale rzadziej spotykają się z jej życzliwością i radą (39% wobec 48%).

Tabela 8

Czy Pan(i) osobiście w swojej rodzinie spotyka się przede wszystkim:	Wskazania bezrobotnych według terminów badań					
	IV 2001	III 2003	III 2004	III 2005	III 2006	III 2007
	w procentach					
- z pomocą finansową	60	52	43	52	51	46
- z życzliwością, radą	28	35	39	38	34	41
- z obojętnością, brakiem zainteresowania	7	9	9	6	8	5
- z niechęcią	3	2	6	1	4	6
Trudno powiedzieć	2	3	3	2	3	2

⁶ Należy wyraźnie podkreślić, że bierzemy pod uwagę opinie tylko tych bezrobotnych, którzy mieli kontakt z wymienionymi instytucjami.

Lepszy niż dotychczas jest stosunek, jaki mają do bezrobotnych ich koledzy, znajomi, przyjaciele. Bezrobotni znajdują u nich głównie oparcie emocjonalne (68% wskazań), bardzo rzadko pomoc finansową (5%). Niemal co piąty bezrobotny (19%) spotyka się z ich strony głównie z obojętnością, a dwóch na stu (2%) – z niechęcią.

Bezrobotni długoterminowi rzadziej niż krótkoterminowi odczuwają życzliwość swojego środowiska (65% wobec 76%), częściej doświadczają obojętności (22% wobec 13%).

Tabela 9

Czy Pan(i) osobiście wśród kolegów, przyjaciół, znajomych spotyka się przede wszystkim:	Wskazania bezrobotnych według terminów badań					
	IV 2001	III 2003	III 2004	III 2005	III 2006	III 2007
	w procentach					
- z pomocą finansową	8	2	5	9	13	5
- z życzliwością, radą	58	51	57	59	53	68
- z obojętnością, brakiem zainteresowania	22	38	27	21	26	19
- z niechęcią	4	2	4	5	5	2
Trudno powiedzieć	8	7	7	6	3	6

Jako znacznie mniej pomocne i życzliwe postrzegane jest środowisko sąsiedzkie, choć jego ocena nieco poprawiła się w ostatnim roku. Z życzliwością i radą sąsiadów spotyka się ponad dwie piąte bezrobotnych (44%, od 2006 roku wzrost o 14 punktów), ale zaledwie jeden na stu (1%, spadek o 5 punktów) uzyskuje od nich wsparcie materialne. Prawie połowa bezrobotnych (45%) odczuwa z ich strony brak zainteresowania, a czterech na stu (4%) – niechęć.

Bezrobotni długoterminowi i krótkoterminowi nie różnią się w ocenie swojego środowiska sąsiedzkiego.

Tabela 10

Czy Pan(i) osobiście wśród sąsiadów spotyka się przede wszystkim:	Wskazania bezrobotnych według terminów badań				
	III 2003	III 2004	III 2005	III 2006	III 2007
	w procentach				
- z pomocą finansową	0	1	7	6	1
- z życzliwością, radą	32	37	42	30	44
- z obojętnością, brakiem zainteresowania	54	48	38	47	45
- z niechęcią	5	7	6	9	4
Trudno powiedzieć	8	7	6	8	6

Spośród pozostałych uwzględnionych w badaniu instytucji i grup społecznych najlepiej oceniane są parafie i kościelne instytucje charytatywne – ich wizerunek poprawił się

w ostatnim roku. Ponad jedna piąta bezrobotnych (22%) spotyka się z ich strony ze wsparciem emocjonalnym, a ośmiu na stu (8%) – z pomocą finansową. Niemal dwie piąte bezrobotnych (39%) wskazuje jednak na negatywne doświadczenia, w tym 30% skarży się na obojętność, a 9% – na niechęć⁷.

Bezrobotni długoterminowi jako jedyni uzyskują w parafiach pomoc finansową (11%), równie często jak krótkoterminowi spotykają się ze wsparciem emocjonalnym (23% wobec 20%), jednak bardziej narażeni są na obojętność (33% wobec 23%).

Tabela 11

Czy Pan(i) osobiście w parafii, w kościelnych organizacjach charytatywnych spotyka się przede wszystkim:	Wskazania bezrobotnych według terminów badań					
	IV '01	III '03	III '04	III '05	III '06	III '07
	w procentach					
- z pomocą finansową	2	2	2	4	2	8
- z życzliwością, radą	19	16	24	15	16	22
- z obojętnością, brakiem zainteresowania	28	30	24	36	34	30
- z niechęcią	8	10	12	7	19	9
Trudno powiedzieć	43	42	37	37	29	31

Dopiero na piątym miejscu pod względem zakresu oferowanej pomocy sytuują się instytucje opieki społecznej. Zaledwie co ósmy bezrobotny (13%) uzyskuje od nich pomoc finansową, a co siódmy (15%) – wsparcie emocjonalne. Natomiast ponad połowa bezrobotnych (53%) skarży się na złe traktowanie, w tym 38% doświadcza obojętności, a 15% – niechęci.

Bezrobotni długoterminowi częściej niż krótkoterminowi mogą liczyć na pomoc finansową z opieki społecznej (17% wobec 3%).

Od 2001 roku powoli rośnie grupa bezrobotnych, którzy znajdują oparcie w opiece społecznej. Maleje natomiast odsetek osób niemających wyrobionej opinii w tej sprawie.

Tabela 12

Czy Pan(i) osobiście w opiece społecznej spotyka się przede wszystkim:	Wskazania bezrobotnych według terminów badań					
	IV 2001	III 2003	III 2004	III 2005	III 2006	III 2007
	w procentach					
- z pomocą finansową	5	6	8	14	12	13
- z życzliwością, radą	7	13	13	11	14	15
- z obojętnością, brakiem zainteresowania	22	35	36	34	35	38
- z niechęcią	12	16	21	13	22	15
Trudno powiedzieć	54	30	22	27	17	19

⁷ Zob. komunikaty CBOS: „Co łączy Polaków z parafią?”, marzec 2005, „Polacy o parafii działającej w ich miejscu zamieszkania”, marzec 2005 (oprac. B. Wciórka)

Urzędy pośrednictwa pracy oceniane są gorzej niż instytucje opieki społecznej, ale trzeba podkreślić, że bezrobotni znacznie częściej mają sprecyzowane zdanie na ich temat. Co czwarty bezrobotny (24%) doświadcza tam życzliwości, choć żaden nie uzyskuje pomocy finansowej. Negatywne doświadczenia w kontaktach z tymi instytucjami ma większość bezrobotnych – ponad połowa (59%) spotyka się z obojętnością, a co dziesiąty (10%) z niechęcią.

W urzędach pracy bezrobotni długoterminowi znacznie częściej niż krótkoterminowi spotykają się z obojętnością (64% wobec 49%), a rzadziej z życzliwością, radą (19% wobec 35%).

W porównaniu z pomiarem ubiegłorocznym zmalał odsetek bezrobotnych, którzy doświadczają niechęci w urzędach i biurach pośrednictwa pracy; najwyższy z dotychczasowych jest natomiast odsetek spotykających się z życzliwością i radą.

Tabela 13

Czy Pan(i) osobiście w urzędach, biurach pośrednictwa pracy spotyka się przede wszystkim:	Wskazania bezrobotnych według terminów badań					
	IV 2001	III 2003	III 2004	III 2005	III 2006	III 2007
	w procentach					
- z pomocą finansową	1	0	2	2	1	0
- z życzliwością, radą	18	10	15	13	21	24
- z obojętnością, brakiem zainteresowania	61	70	54	56	55	59
- z niechęcią	13	14	23	19	17	10
Trudno powiedzieć	7	6	6	10	6	6

POSZUKIWANIE ZATRUDNIENIA I GOTOWOŚĆ DO PODJĘCIA PRACY

Bezrobotni w większości mają doświadczenie w pracy zarobkowej (79%). Zaledwie jedna piąta (21%) jeszcze nigdy nie pracowała i z powodu panującego w kraju bezrobocia nie może podjąć pierwszej pracy.

Tabela 14

Czy kiedykolwiek pracował(a) Pan(i) zarobkowo?	Wskazania bezrobotnych według terminów badań	
	III 2006	III 2007
	w procentach	
Tak	76	79
Nie	24	21

Osób, które jeszcze nigdy nie pracowały zawodowo, więcej jest wśród bezrobotnych długoterminowych niż krótkoterminowych (25% wobec 9%).

Zdecydowana większość bezrobotnych pragnie zmienić swoją sytuację i poszukuje zatrudnienia (69%), jednak prawie co trzeci (31%) nie podejmuje żadnych działań w tym zakresie.

Bezrobotni długoterminowi częściej niż krótkoterminowi pozostają bierni (35% wobec 23%), rzadziej podejmują wysiłek znalezienia pracy (65% wobec 77%).

W porównaniu z ubiegłorocznym pomiarem osłabły starania bezrobotnych mające na celu znalezienie pracy – ubyło szukających zatrudnienia (spadek wskazań o 10 punktów), a przybyło osób biernych (wzrost o 10 punktów). Nie jest wykluczone, iż część poszukujących pracy wyjechała za granicę lub znalazła zatrudnienie w kraju.

WSKAZANIA BEZROBOTNYCH

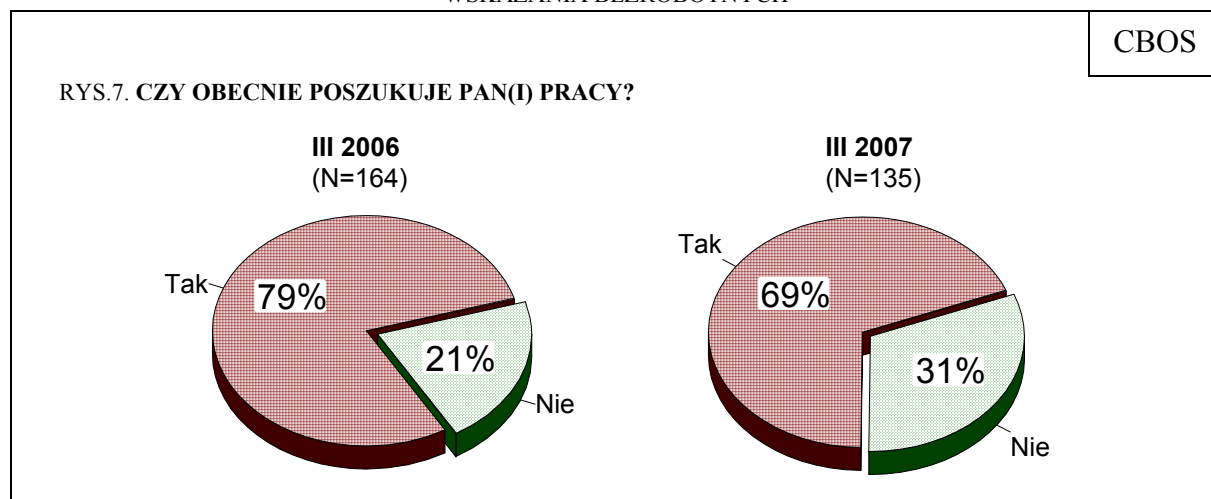

Tabela 15

Czy obecnie poszukuje Pan(i) pracy?	Wskazania bezrobotnych według terminów badań				
	III 2003	III 2004	III 2005	III 2006	III 2007
	w procentach				
Tak	82	83	73	79	69
Nie	18	18	27	21	31

Prawdopodobnie z tych samych powodów w ostatnim roku zmalała także gotowość bezrobotnych do szybkiego podjęcia zatrudnienia. Obecnie ponad dwie trzecie (69%, spadek o 9 punktów) deklaruje, że może rozpocząć pracę w tym lub następnym tygodniu, a ponad jedna czwarta (29%, wzrost o 10 punktów) temu zaprzecza.

Bezrobotni długoterminowi wykazują mniejszą niż krótkoterminowi gotowość do szybkiego podjęcia pracy (64% wobec 82%).

RYS.8. CZY OBECNIE JEST PAN(I) GOTOWY(A) PODJĄĆ PRACĘ W TYM LUB NASTĘPNYM TYGODNIU?

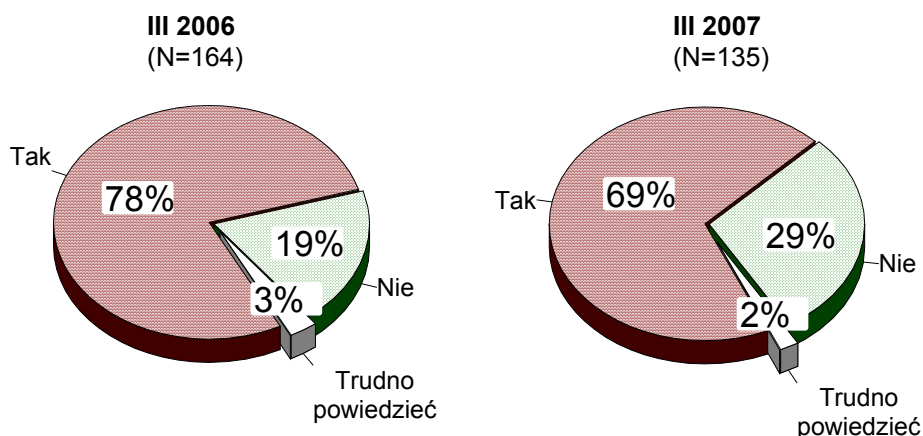

Tabela 16

Czy obecnie jest Pan(i) gotowy(a) podjąć pracę w tym lub następnym tygodniu?	Odpowiedzi twierdzące bezrobotnych według terminów badań		
	III 2005 (N=141)	III 2006 (N=164)	III 2007 (N=135)
	w procentach		
Tak	78	78	69
Nie	19	19	29
Trudno powiedzieć	3	3	2

Okazuje się, że dla znalezienia zatrudnienia większość bezrobotnych gotowa jest przekwalifikować się, nauczyć nowego zawodu (74%) oraz podjąć pracę poza miejscem zamieszkania, wymagającą dojazdów (65%). Ponad połowa (52%) zgodziłaby się też przyjąć każde zajęcie, nawet nisko płatne lub niezwiązane z wyuczonym zawodem. Niemal dwie piąte (39%) zdecydowałyby się na pracę za granicą, prawie tyle samo (37%) deklaruje gotowość podjęcia ryzyka finansowego i skorzystania z pieniędzy przyznawanych przez urząd pracy na założenie własnej firmy. Niewielka jest jednak gotowość bezrobotnych do zmiany miejsca zamieszkania (31%).

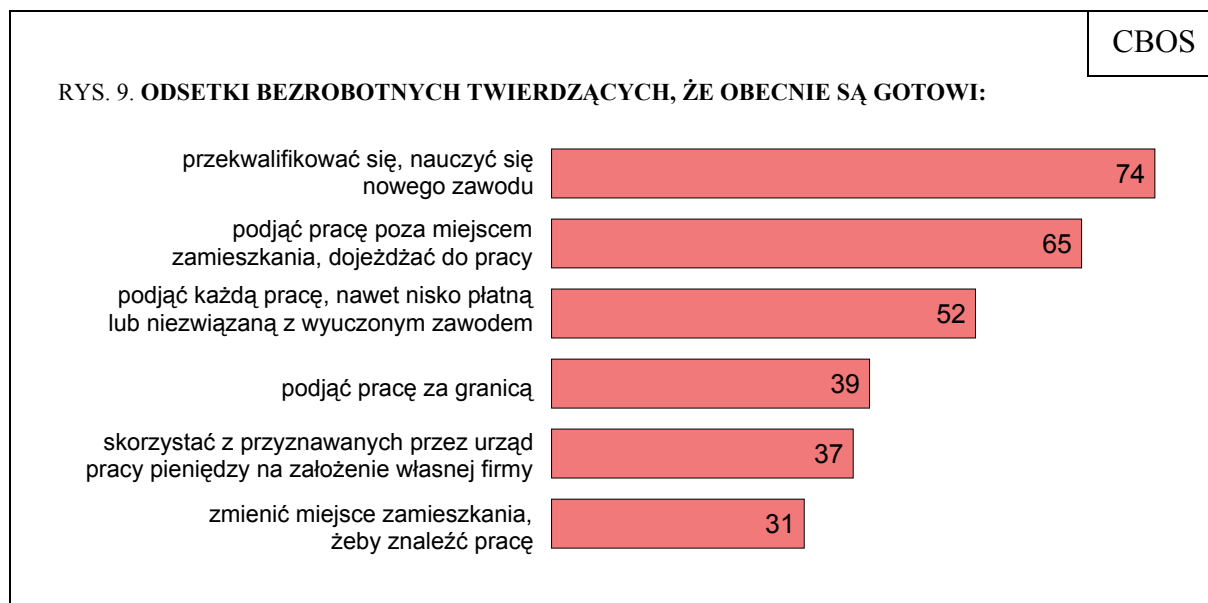

Tabela 17

Czy obecnie jest Pan(i) gotowy(a):	Odpowiedzi twierdzące bezrobotnych według terminów badań			
	III 2004 (N=139)	III 2005 (N=141)	III 2006 (N=164)	III 2007 (N=135)
	w procentach			
- przekwalifikować się, nauczyć się nowego zawodu	87	77	72	74
- podjąć pracę poza miejscem zamieszkania, dojeżdżać do pracy	79	69	70	65
- podjąć każdą pracę, nawet nisko płatną lub niezwiązaną z wyuczonym zawodem	68	62	64	52
- podjąć pracę za granicą	51	42	53	39
- skorzystać z przyznawanych przez urząd pracy pieniędzy na założenie własnej firmy*	-	37	37	37
- zmienić miejsce zamieszkania, żeby znaleźć pracę	32	36	37	31

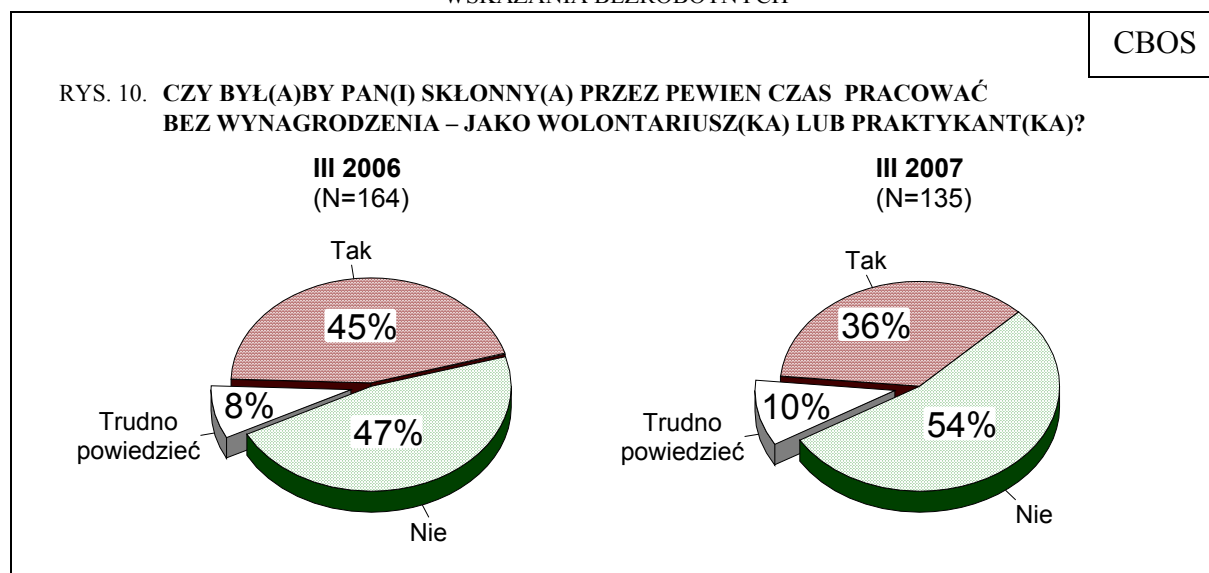
* W 2004 roku nie pytaliśmy o te sprawy

Bezrobotni długoterminowi rzadziej niż krótkoterminowi gotowi są podjąć pracę poza miejscem zamieszkania i dojeżdżać (62% wobec 71%), a także pracować za granicą (29% wobec 62%), skorzystać z przyznawanych przez urząd pracy pieniędzy na założenie własnej firmy (25% wobec 67%) oraz zmienić miejsce zamieszkania (21% wobec 55%). Długoterminowi równie często jak krótkoterminowi deklarują chęć przekwalifikowania się (74% wobec 75%), częściej zaś zgłaszają gotowość podjęcia każdej pracy, nawet nisko płatnej i niezwiązanej z wyuczonym zawodem (57% wobec 40%).

Nasze wyniki ukazują, że nie tylko maleje gotowość bezrobotnych do szybkiego podjęcia zatrudnienia, ale słabnie także w ostatnich latach ich motywacja do przekwalifikowania się (od 2004 roku spadek o 13 punktów). W ciągu trzech lat zmniejszyły się odsetki bezrobotnych skłonnych podjąć pracę poza miejscem zamieszkania, z koniecznością dojazdów (o 14 punktów), a także za granicą (o 12 punktów)⁸. Przede wszystkim jednak mniejsza jest gotowość do podjęcia pracy niespełniającej pewnych wymogów, np. niskopłatnej lub niezwiązanej z zawodem (spadek wskazań o 16 punktów).

W ostatnim roku zmalała także motywacja badanych do podejmowania pracy bez wynagrodzenia, na zasadzie wolontariatu. Obecnie więcej niż co trzeci bezrobotny (36%, spadek o 9 punktów) skłonny jest pracować przez pewien czas jako wolontariusz lub praktykant. **Pod tym względem bezrobotni długoterminowi nie różnią się od krótkoterminowych.**

WSKAZANIA BEZROBOTNYCH

Odnotowane zmiany, tzn. osłabienie starań bezrobotnych o zatrudnienie oraz gotowości do szybkiego podjęcia pracy, a także mniejsza skłonność do wyrzeczeń w związku z pracą, wynikają zapewne z poprawy sytuacji na rynku pracy w Polsce, spadku bezrobocia, wzrostu popytu na pracowników w kraju, a także wyjazdów do pracy za granicę⁹.

⁸ W ostatnim roku najbardziej zmalała liczba bezrobotnych gotowych podjąć pracę za granicą.

⁹ Zob. przypis 1.

Należy jednak wyraźnie podkreślić, że większość bezrobotnych (66%) mając do wyboru zasiłek dla bezrobotnych lub podjęcie stażu wynagradzanego równowartością zasiłku wybiera staż zwiększający doświadczenie i szanse na przyszłe zatrudnienie. Niewątpliwie świadczy to pozytywnie o ich motywacji do pracy.

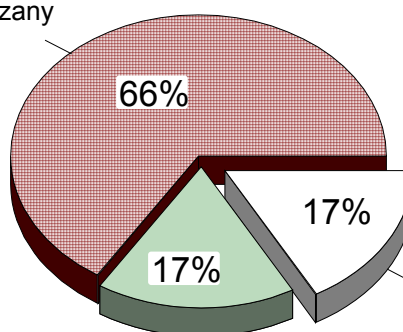
Zaskakuje fakt, że bezrobotni długoterminowi byliby skłonni zdecydować się na staż nawet nieco częściej niż krótkoterminowi (69% wobec 60%) i znacznie rzadziej wybraliby zasiłek dla bezrobotnych (13% wobec 27%). Zapewne wynika to m.in. stąd, że z powodu czasu trwania ich bezrobocia zasiłek im nie przysługuje (żaden z naszych badanych go nie pobiera).

WSKAZANIA BEZROBOTNYCH (N=135)

CBOS

RYS. 11. GDYBY MIAL(A) PAN(I) WYBÓR MIĘDZY OTRZYMYWANIEM ZASIŁKU DLA BEZROBOTNYCH A PODJĘCIEM STAŻU ZWIĘKSZAJĄCEGO DOŚWIADCZENIE I SZANSE PRZYSZŁEGO ZATRUDNIENIA, ZA KTÓRY OTRZYMYWAŁ(A)BY PAN(I) WYNAGRODZENIE W WYSOKOŚCI ZASIŁKU DLA BEZROBOTNYCH, CO PAN(I) WYBRAŁ(A)BY?

Wybrał(a)bym staż wynagradzany równowartością zasiłku

Trudno powiedzieć

Wybrał(a)bym zasiłek nie podejmując stażu

KWALIFIKACJE BEZROBOTNYCH

Z deklaracji bezrobotnych wynika, że większość ma telefon komórkowy do osobistego użytku (67%). Ponad połowa (51%) umie obsługiwać komputer, a prawie połowa (47%) potrafi korzystać z internetu. Dwie piąte (39%) ma prawo jazdy. Znacznie rzadziej bezrobotni twierdzą, że potrafiliby napisać podanie o pracę w jakimś obcym języku (23%). Jeszcze rzadziej deklarują, że doksztalają się lub przekwalifikowują na własny koszt (15%) bądź uczestniczą (uczestniczyli) w szkoleniu zorganizowanym specjalnie dla bezrobotnych (13%).

Bezrobotni objęci tegorocznym sondażem mają prawie takie same kwalifikacje jak badani w ubiegłym roku, jednak nieco rzadziej doksztalcają się na własny koszt oraz uczestniczą w szkoleniach dla bezrobotnych.

Tabela 18

Proszę powiedzieć, czy Pan(i):	Odpowiedzi twierdzące bezrobotnych według terminów badań					
	IV 2001 (N=169)	III 2003 (N=185)	III 2004 (N=139)	III 2005 (N=141)	III 2006 (N=166)	III 2007 (N=135)
	w procentach					
- posiada telefon komórkowy do osobistego użytku	-	-	-	-	62	67
- potrafi obsługiwać komputer	35	37	34	43	54	51
- potrafi korzystać z internetu	-	-	-	-	47	47
- posiada prawo jazdy	45	48	41	42	39	39
- umiał(a)by napisać podanie o pracę, list motywacyjny w jakimś obcym języku	22	25	25	21	20	23
- doksztalca się lub przekwalifikowuje na własny koszt	24	14	14	12	20	15
- uczestniczy lub uczestniczył(a) w jakimś kursie, szkoleniu itp. zorganizowanym specjalnie dla bezrobotnych	12	14	13	12	21	13

Bezrobotni długoterminowi mają znacznie mniejsze kwalifikacje niż krótkoterminowi. Znacznie rzadziej mają telefon komórkowy (57% wobec 92%), potrafią obsługiwać komputer (43% wobec 69%), korzystać z internetu (36% wobec 74%), mają prawo jazdy (33% wobec 55%). Mniej z nich zna jakiś język obcy na tyle, żeby napisać podanie o pracę (12% wobec

49%), doksztalca się na własny koszt (9% wobec 30%) oraz uczestniczy lub uczestniczyło w szkoleniach dla bezrobotnych (11% wobec 18%). Ich szanse na rynku pracy są więc znacznie mniejsze niż tych, którzy są bezrobotni rok lub krócej .

Kwalifikacje ogółu bezrobotnych są znacznie niższe niż osób mających zatrudnienie, jednak bezrobotni krótkoterminowi pod pewnymi względami wypadają lepiej niż ogół pracujących. Z porównania deklaracji wynika, że bezrobotni krótkoterminowi częściej niż pracujący mają telefon komórkowy (92% wobec 82%). Równie często jak pracujący potrafią obsługiwać komputer (69% wobec 68%), ale częściej twierdzą, że umieją korzystać z internetu (74% wobec 63%). Ponadto częściej deklarują, że znają jakiś język obcy i umieliby w nim napisać podanie o pracę (49% wobec 33%), że doksztalcają się lub przekwalifikowują (30% wobec 22%) oraz że korzystają z kursów dla bezrobotnych (18% wobec 8%). Tylko pod jednym względem bezrobotni krótkoterminowi wypadają gorzej niż osoby mające zatrudnienie – mniej z nich ma prawo jazdy (55% wobec 68%).

Tabela 19

Kwalifikacje	Ogół badanych (N=931)	Pracujący (N=421)	Bezrobotni (N=135)
	w procentach		
Posiada telefon komórkowy do osobistego użytku	61	82	67
Potrafi obsługiwać komputer	50	68	51
Potrafi korzystać z internetu	46	63	47
Posiada prawo jazdy	48	68	39
Umiał(a)by napisać podanie o pracę, list motywacyjny w jakimś obcym języku	27	33	23
Doksztalca się lub przekwalifikowuje na własny koszt	15	22	15
Uczestniczy lub uczestniczył(a) w jakimś kursie, szkoleniu zorganizowanym specjalnie dla bezrobotnych	6	8	13

W tabeli pominięto niepracujących, którzy nie zaliczyli się do bezrobotnych (np. emerytów, gospodynie domowe, studentów)

Polskie bezrobocie w coraz większym stopniu ma charakter bezrobocia długotrwałego. Wśród respondentów, którzy odpowiadając na pytanie ankiety określili się jako bezrobotni, zdecydowaną większość stanowią bezrobotni długoterminowi – osoby pozostające bez pracy dłużej niż rok. Zaledwie niespełna jedna trzecia bezrobotnych jest bez zatrudnienia rok lub krócej. Status społeczno-ekonomiczny tych grup jest wyraźnie zróżnicowany (na niekorzyść bezrobotnych długoterminowych). Z porównania ich wypowiedzi wynika, że długotrwałe bezrobocie znacznie bardziej niż krótkotrwałe pogarsza

położenie życiowe osób nim dotkniętych oraz wzmacnia negatywne skutki pozostawania bez zatrudnienia. Ponadto osłabia ich motywację do poszukiwania pracy oraz gotowość do szybkiego jej podjęcia, a także do ponoszenia wyrzeczeń koniecznych do znalezienia zatrudnienia. Długotrwale bezrobotni rzadziej są zarejestrowani w urzędach pracy, mają też znacznie mniejsze kwalifikacje niż krótkoterminowi, co dodatkowo zmniejsza ich szanse na rynku pracy.

Większość bezrobotnych jest zarejestrowana w urzędzie pracy, natomiast tylko co siódmy pobiera obecnie zasiłek. Zazwyczaj pozostają oni na utrzymaniu rodziny. Prawie jedna trzecia żyje jednak także z własnej pracy, głównie dorywczej (ich liczba zmalała w ostatnim roku). Co piąty utrzymuje się ze świadczeń opieki społecznej i instytucji charytatywnych, niewielu z zasiłku dla bezrobotnych, a także z oszczędności lub innych źródeł.

Kondycja materialna gospodarstw domowych osób bezrobotnych jest znacznie gorsza niż rodzin osób mających zatrudnienie. Toteż ci, którzy nie mają pracy, do konsekwencji swojego bezrobocia najczęściej zaliczają deprivację finansową oraz materialne uzależnienie od innych ludzi, a także ubożenie rodziny, bezradność i konieczność proszenia o pomoc. Ponad połowa wskazuje też na utratę szans rozwoju zawodowego. Niewiele mniej bezrobotnych skarży się na nadmiar czasu wolnego. Nasilenie rodzinnych konfliktów zauważa dwie piąte bezrobotnych, a więcej niż co czwarty odczuwa pogorszenie stanu zdrowia, a także ma poczucie, że jest nikomu niepotrzebny. Należy jednak podkreślić, że w ostatnich sześciu latach bezrobotni coraz rzadziej doświadczają niektórych negatywnych (głównie pozamaterialnych) skutków swojego bezrobocia

Z deklaracji osób bezrobotnych wynika, że w ich trudnej sytuacji życiowej wszelkiego rodzaju oparcie zapewnia im głównie rodzina. Zdecydowana większość znajduje także emocjonalne wsparcie u przyjaciół, kolegów, znajomych. Prawie połowa bezrobotnych może też liczyć na środowisko sąsiedzkie. Rzadziej zapewniają im oparcie parafie i kościelne organizacje charytatywne, instytucje opieki społecznej oraz urzędy, biura pośrednictwa pracy. W ostatnim roku poprawiły się opinie bezrobotnych na temat stosunku, jaki mają do nich przyjaciele i znajomi oraz sąsiedzi, a także wspólnoty i instytucje kościelne.

Bezrobotni w większości mają doświadczenie w pracy zawodowej. Zaledwie jedna czwarta jeszcze nigdy nie pracowała i z powodu panującego w kraju bezrobocia nie może podjąć pierwszej pracy. Zdecydowana większość bezrobotnych pragnie zmienić swoją sytuację i poszukuje zatrudnienia, jednak prawie co trzeci nie podejmuje żadnych działań

w tym zakresie. W porównaniu z ubiegłorocznym pomiarem osłabły starania bezrobotnych mające na celu znalezienie pracy. W ostatnim roku zmalała także gotowość bezrobotnych do szybkiego podjęcia zatrudnienia, choć nadal większość ją deklaruje. Bezrobotni w większości też gotowi są przekwalifikować się, zatrudnić poza miejscem zamieszkania i dojeżdżać. Ponad połowa zgodziłaby się także przyjąć każde zajęcie, nawet nisko płatne lub niezwiązane z wyuczonym zawodem. Niemal dwie piąte zdecydowałoby się również na pracę za granicą i prawie tyle samo deklaruje gotowość podjęcia ryzyka finansowego i skorzystania z pieniędzy przyznawanych przez urząd pracy na założenie własnej firmy. Niewielka jest jednak wśród bezrobotnych gotowość do zmiany miejsca zamieszkania.

Ponadto okazuje się, że w ostatnich trzech latach osłabła motywacja bezrobotnych do przekwalifikowania się, zmniejszyła się też liczba skłonnych podjąć pracę poza miejscem zamieszkania, z koniecznością dojazdów, oraz za granicą. Przede wszystkim jednak mniejsza jest gotowość do podjęcia pracy niespełniającej pewnych wymogów, tzn. nisko płatnej lub niezwiązanej z zawodem.

W ostatnim roku zmalała także motywacja bezrobotnych do podejmowania pracy bez wynagrodzenia, na zasadzie wolontariatu – obecnie więcej niż co trzeci jest skłonny pracować przez pewien czas jako wolontariusz lub praktykant. Mając jednak do wyboru zasiłek dla bezrobotnych lub staż wynagradzany równowartością zasiłku większość wybiera staż zwiększający doświadczenie i szanse przyszłego zatrudnienia.

Bezrobotni objęci tegorocznym sondażem mają w zasadzie takie same kwalifikacje jak badani w ubiegłym roku, jednak nieco rzadziej doksztalcają się na własny koszt oraz uczestniczą w szkoleniach dla bezrobotnych. Poziom ich umiejętności jest znacznie niższy niż osób mających zatrudnienie, z tym że kwalifikacje bezrobotnych krótkoterminowych, pozostających bez pracy co najwyżej rok, pod pewnymi względami są nawet wyższe niż ogółu pracujących.

Opracowała
Bogna WCIÓRKA